

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Петко Стефанов Петков,
Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“,
член на научно жури, назначено със Заповед № РД 38-352/26.07.2020 г.
на Ректора на СУ “Св. Климент Охридски“, в конкурс за заемане на
академичната длъжност ПРОФЕСОР, обявен от СУ „Св. Климент
Охридски” в ДВ, брой бр. 57 от 26.06.2020 г. по професионално
направление 2.4. Религия и теология (Църковно право, Устройство и
управление на БПЦ)

Относно: научната, научно-приложната и професионално-академичната дейност и продукция, представена от единствения участник в конкурса доц. дн Дилян Николаев Николчев

I. Обобщени данни за научната продукция и дейността на кандидата.

Доц. дн Дилян Николчев е хабилитиран преподавател в Богословския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Повече от две десетилетия той преподава Църковно право, Устройство и управление на БПЦ, Църковно брачно право. От 2006 г. е доцент, а през 2018 г. му е присъдена научната степен „доктор на науките“ за успешно защитената му дисертация на тема „Врачански митрополит Паисий и Врачанска епархия (1930-1974) през прочита на архивни документи“. От 2012 до 2015 г. Д. Николчев е преподавател по Църковно право и в Православния богословски факултет на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“.

Доц. Д. Николчев е учен с трайни интереси към устройството и управлението на Българската православна църква (БПЦ). Автор е на редица

трудове по широк кръг въпроси на църковното управление, устройство и история на БПЦ.

Той е познат на научната колегия и на по-широката аудитория със своите публикации по различни теми: живота и дейността на известни български архиепископи като екзарх Стефан и Паисий Врачански след съществените обществено-политически промени в средата на 40-те години на XX в., брак, развод и последващ брак в Православната църква, нормативните проблеми на Закона за вероизповеданията и Устава на Българската православна църква и много други.

Доц. Николчев е член на редакционните колегии на списанията „Богословска мисъл“ и „Любомъдрие“, а на първото е бил и главен редактор (2008-2016 г.). Ръководил е научни проекти към СУ и Фонда за научни изследвания.

Доц. Д. Николчев е научен ръководител на трима докторанти, успешно защитили докторските си дисертации. Той е и дългогодишен член на Съюза на учените в България, бил е секретар и председател на секция „Богословски науки“.

II. Оценка на научните и на практическите резултати и приноси на представената за участие в конкурса творческа продукция.

В конкурса за професор доц. дн Дилян Николчев участва с шестнадесет труда, публикувани след придобиването на научната длъжност доцент (2005) и на научните степени „доктор“ (2015) и „доктор на науките“ (2018).

Специално внимание заслужава монографията „История, устройство и управление на Струмишко-Драмска епархия (Беломорски дял, 1941 – 1942) и Драмска епархия (1943 – 1944) през прочита на архивни документи“ (София, Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2020). Съдържанието на монографията, включваща 366 страници, е ориентирано към църковното устройство и

управлението на две от епархиите на БПЦ в конкретни исторически периоди. По своя научен характер изследването е интердисциплинарно. В него се преплитат като информация и интерпретация история, богословие, устройство на БПЦ, поместно църковно право. Ползването на огромен масив от различни архиви го прави в голяма степен историко-архивно и археографско изследване. В монографията се проследяват събития, факти и обстоятелства, свързани с неизвестни или малко известни моменти от църковната организация по време на Втората световна война в присъединените към България земи в Беломорска Тракия. Разгледана е и политиката на Царство България, провеждана в тези територии.

Както и в други свои изследвания, и тук Д. Николчев използва много широка изворова база, предимно архивна и непроучена досега. Включването ѝ в научно обръщение е един от сериозните приноси на този труд. Друг съществен принос се съдържа във втората част на изследването. Там са локализирани и представени духовните участъци, енориите и органите на управление на двата обекта на изследване - Струмишко-Драмската епархия и Драмската епархия. Авторът е успял да предаде в подробности църковното устройство, управление и общо състояние на участъците, вкл. броя на храмовете, манастирите, параклисите, имотното им състояние и др. На фона на военновременните промени е показано и отношението на управляващия Струмишко-Драмската епархия, а по-късно и Драмската епархия Неврокопски митрополит Борис към църковното управление и църковния живот. Неговата самооценка, цитирана в заключението, не е пресилена, а обективно отразява усилията на макар все още схизматичната БПЦ да се справи с неочакваните предизвикателства на Втората световна война: „Българската Православна Църква, проникната от духа Христов и ръководена от своите светли традиции, изпълни в поменатите земи от Тракия и Македония истинно християнска и високо

благородна мисия. Тя остави там само добри дела и светли спомени, които никой човек със съвест не ще може да отрече. Какво биха направили при подобен случай чужди църковни власти в български предели, сред българско население, ние не желаем да говорим...“.

Останалите публикации, с които доц. дн Дилян Николчев участва в конкурса за професор, утвърждават представата за него като професионален изследовател на широк кръг църковно-управленски, църковно-правни и църковно-исторически теми. В тях се разглеждат както въпроси с научен, така и с научно-приложен характер – от учението на св. ап. Павел за християнския брак, през актуалните проблеми на църковното наказателно право и едно от малкото проучвания за каноничния смисъл на пожизненото служение на православния епископ до участието на миряните в живота на Църквата и ролята на медиите за публично представителство на техните позиции, предизвикателствата и перспективите пред БПЦ в условията на новите демократични юридически стандарти, които България е приела в сферите на религиозните права и свободи. Откроява се единствената публикация, която от канонична гледна точка разглежда въпроса за сътрудничеството на архиереите на БПЦ с тоталитарните служби през периода 1944 – 1989 г. За мен обаче най-голям интерес предизвиква статията „За съдбата на Екзархийския устав след приемането му от II ЦНС през 1922 г.“, в която авторът осветлява историята на приемането на Екзархийския устав през 1937 г. и по-специално разглежда сложните отношения между БПЦ и държавните власти в сферата на църковното законодателство през 20-те и 30-те години на миналия век.

III. Критични бележки и препоръки.

Представената научна продукция на доц. дн Дилян Николчев е забележителна по широтата на темите и хронологичния си обхват. Вместо

критични бележки, бих препоръчал на автора да се придържа към досегашния си академичен подход – запазвайки широката историографска и изворова основа на проучванията си да се стреми към възможно най-цялостно разглеждане на изследваните теми и проблеми, които като интердисциплинарни, позволяват различни подходи и методи на проучване и представяне.

IV. Заключение.

Като имам предвид изтъкнатите достойнства на представената научна продукция на доц. дн Дилян Николчев, дългогодишната му преподавателска работа, както и немаловажното обстоятелство, че кандидатът в конкурса е изпълнил минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“, споделям категоричното си положително становище за присъждане на академичната длъжност „професор“ на доц. дн Дилян Николаев Николчев по професионално направление 2.4. Религия и теология (Църковно право, Устройство и управление на БПЦ).

01.11.2020 г.

Член на журито:

(проф. д-р Петко Ст. Петков)